

CERÀMICA

Parlar de ceràmica és parlar d'una tècnica, i especialment d'una matèria, com és la terra i l'aigua, el fang que, amb un cert grau d'humitat, fa manejable aquesta argila, amb un tacte sensual i adaptable a les mans a l'hora de donar les formes adients segons la nostra voluntat, o també per tal d'adaptar-la als diversos mecanismes a l'hora de seriar-la o fer-ne peces per a finalitats diferents: figures, objectes, gerros, plats, totxos, piques i moltes altres coses, fins i tot adornaments.

Aquesta matèria tant insignificant pot arribar a guardar el valor creatiu de grans obres que es conserven al llarg de la vida de la humanitat. Hem de pensar que la ceràmica era ja coneguda en la prehistòria a Egipte, Síria, Babilònia, orient, la Xina, al mediterrani, a Micenes, després a l'Àtica, a Grècia, també en tota la cultura musulmana, i no parlem de la precolombina. Per tant, estem parlant de 5.000 anys abans de Crist.

Un voldria ser pensador i poeta per tal d'ajuntar-ho tot. En això de la ceràmica s'hi poden trobar relacions amb la creació de l'ésser humà, o del nostre planeta, que porta el nom de planeta Terra, i la terra i l'aigua formen part d'aquesta pasteta que arriba a tenir un alt grau de plasticitat i de maneig dúctil a l'hora de fer-ne formes, i l'aire, el sol i el foc l'assequen, i transformen aquesta matèria en terra cuita, el que en diem ceràmica, procedent de la paraula grega *keranos*, que vol dir argila.

En la mitologia grega, i en totes les religions, la terra és font de fertilitat i d'acció divina; i també, la meva terra és la meva pàtria; o sigui, que en aquesta matèria tant simple i insignificant s'hi poden englobar els més alts valors religiosos i artístics. Aquesta matèria terra moguda per l'aigua, decanta les parts més pesades cap a sota, i les parts més argiloses cap a la part superior, i és bo cercar aquesta proporció de gras i magre en les matèries segons sigui la necessitat d'obrar. Tota la cultura de la ceràmica, en tants anys d'història, ha permès arribar a un coneixement molt complet de les seves utilitats, i en art és tant nou com la creativitat humana, deixant l'empremta dels temps.

De ben jove vaig veure en les bòbiles i en les cases de ceramistes com feien el fang. Carretades de terra amb terrossos eren escampades i

assecades al sol, trinxades i desfetes amb aigua, i decantades en basses. Aquesta matèria es feia pastant el fang, com també es pasta la farina per a fer el pa. Arribar a fer el fang homogeni significa voler una matèria adequada pel que calgui. Aquesta argila se sol guardar humida. Ara totes les operacions s'han mecanitzat, i tot va canviant i es va simplificant per a guanyar temps i esforços.

En la meva infantesa, dels 5 als 9 anys de pàrvul, utilitzava la plastilina per a fer ninots, però dels 9 als 12 anys vaig emprar el fang, l'argila que tant a Girona com a Quart es podia trobar en tallers de ceramistes i traduir-ho després en terra cuita.

Analitzant el que va passar en la meva infantesa, veig que la vida campestre em va portar a representar carros, cavalls i altres vivències per l'estil, i això anà seguint en el temps de la guerra, del 1936 al 1939 (que correspon a la meva etapa de 9 a 12 anys), quan feia coses de la guerra: milicians, etc. I en acabar la guerra, amb el règim franquista, el retorn a un tancament religiós em portà a representar temes religiosos. Tanmateix, no puc oblidar la coneixença del Dr. Sala Deulofeu el poc d'acabar la guerra. Era el director de l'Escola de Ceràmica de La Bisbal en temps de la República, i va seguir amb la coneixença dels Vila Clara i d'altres.

Després, altra vegada a Olot, la vida del camp, tant el paisatge com la relació que vaig tenir amb els pagesos a cal Fat –com tot el que notava de percepció panteista de la vida-, em portà a representar allò que el medi em comunicava, sense descartar l'aspecte religiós, que en aquell temps impregnava tot l'any. Menciono això perquè la realitat viscuda sempre és el valor primer per a la meva expressió. Tant a l'Escola d'Arts i Oficis d'Olot com a través del contacte amb el Sr. Martí Casadevall al seu taller, vaig anar creixent copiant figures tanagres gregues, com una marededéu gòtica, uns retrats, un pagès semblant, i d'altres que no recordo. En feia el motlle per a treure'n peces de fang, coure-les i patinar-les. Aquestes peces tingueren sèries molt petites, i la veritat és que no recordo totes les que vaig fer. Aquest aprenentatge era per a poder ingressar a l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona, i així succeí.

És important observar que l'argila és una matèria que no s'abandona al llarg dels anys: la meva escultura es feu en terra cuita, o sigui, ceràmica, que és una matèria prou noble i amb moltes possibilitats, tant pel que fa a

terres més argiloses o d'altres més magres, terres refractàries o amb xamotes per a cercar plasticitats i finalitats diferents.

Vaig tenir un bon contacte amb la casa Marcó de Quart, fent-hi alguns models, per tant, vaig tenir ocasió de conèixer l'ofici de preparar el fang, tornejar-lo, emmotllar i treure sèries de fang per a després coure-les i patinar-les.

Però fou en anar a Barcelona que vaig entendre una dimensió diferent, a partir d'alguna exposició d'en Llorenç Artigues, l'Antoni Comelles o els germans Serra. Cal assenyalar que he vist créixer aquest valor de ceramista creatiu, de manera que s'ha d'entendre que en la ceràmica tot és un valor, des del gerro amb els seus esmalts i vernissos, del que s'ha de valorar el disseny i les qualitats obtingudes, fins a decoracions més adients vers les expressions i conceptes que reflecteixen els diferents canvis dels moments que s'han anat succeint. Cal entendre que la ceràmica ha participat com un testimoni més de l'art del segle XX, i espero que anirà continuant. Picasso i Miró han conreat la ceràmica, i hi han fet aportacions de gran interès, com també d'altres artistes, que han fet d'aquesta pràctica una aportació de gran vàlua, creant un clima molt favorable pel seu creixement i potenciació.

Després de la meva caiguda el 1953, i sortir de la clínica el 1956 amb una paraplegia de les meves cames, vaig pensar en la ceràmica com a mitjà creatiu, i també com a un recurs per a complementar la meua economia. Amb l'amic Lluís Pell de La Bisbal, pensionat com jo per la Diputació de Girona a l'Escola de ceràmica de Manises, tinguérem ocasió de fer unes figures de porcellana per a aquesta institució. El 1957, amb motiu d'uns encàrrecs, vam poder tornar a col·laborar amb pasta de gres d'alta temperatura. Férem uns crucifixos, un Sant Sopar i un Sant Josep. Cal tenir present que el franquisme significà un trencament cultural i un domini de l'Església catòlica arreu d'Espanya. Aquesta influència i inquietud em va arribar perquè el medi ens embolcallava, i en el temps d'estada a Barcelona es convertí en una preocupació i un sentiment que va anar a més, fins a portar-me a ser membre de l'Opus Dei. Tot això ha comportat que jo tingui una tasca artística important en favor de l'art dins l'Església catòlica. Cal pensar que la meua disposició ha estat sempre servir, ajudar a qui pogués tenir necessitat de la meua aportació. Per aquest motiu, el medi que

m'envoltava i els mateixos amics requerien imatges per les cases, i pel sentiment religiós prou estès en el meu ambient, que era el dominant en la societat d'aquells moments.

Durant els anys 1957 i 1958 fou quan vaig iniciar la ceràmica, i l'Enric Homet em va ajudar. Vaig començar amb la marca Delta, de la que solament es feren uns dissenys, uns motlles i uns gerros en colaix, i un crucifix majestat. Amb això, vaig anar prenent contacte amb cases i gent que representaven diferents aspectes dins la ceràmica, com també amb persones que van aportar per a tirar endavant una altra ceràmica que s'anomenà Ter: els amics Enric Cusí, Bernat Baptista i Oriol Olivé. Recordo que prenguérem contacte amb Angelina Alós, i per mitjà d'ella vam conèixer un polonès, de nom Adolfo Pucilowski, que treballava a can Lladró de València. Fou el maig-juny de 1958 que aquest senyor dirigia la construcció d'un forn de llenya per a fer alta temperatura, i ens va ajudar i orientar pel que fa a terres, vernissos i esmalts. Es van crear nous dissenys de figures i gerros, i vam passar una etapa d'adaptació al gres. El 1960 entrà a treballar la Rosa M. Canals. Aleshores, l'espai de la casa es va fer petit, i ens vam traslladar a Sarrià de Ter. En van sortir moltes peces de gerros i figures, escampades especialment per Girona, però també fora d'ella. El torner fou en Joher, i pel fet de tenir els dibuixos amb mides acotades teníem els patrons, igualment com resolíem les figures amb motlles i colatges. Les peces passaven per una cuita de bescuit, i una segona d'esmaltat i envernissat. Els resultats, a part d'algun disgust, foren satisfactoris. Aquest fou un temps de formació pel que fa a una tècnica que té un camp molt ampli.

El 1963 l'Arcadi Pla es feu càrrec de tirar endavant la ceràmica, i prengué el nom d'ARCA. No vam tardar gaire en traslladar-nos a Girona, on s'hi van sumar el torner Rogeli Alonso, la Cristina Camps, la Maribel i la Isabel. Ara tot prenia un altre caràcter, i els forns es feren de gasoil. En van sortir moltes peces en gres, i el taller es tancà el 1967. En definitiva, s'ha de valorar més l'experiència que el resultat econòmic. I, amb tot, s'hi ha de sumar també el que representà de connexions en aquest món dels ceramistes. El tancament fou per a mi un disgust que em va maldisposar per a tornar a fer ceràmica.

Fou aquest any 1967 que, als pocs mesos de plegar, vingué l'amic Jesús Vilallonga, que s'havia compromès a que jo faria una peça de ceràmica per a Air Índia, amb un disseny d'en Dalí, i fou per aquest motiu que vaig reemprendre l'activitat de la ceràmica, ara amb un forn elèctric i en baixa temperatura. Això va representar un trasbals: noves terres, vernissos, esmalts i proves, i en aquest cas em va ajudar l'amic Enric Homet. Al cap de poc vingué el torner Rogeli Alonso, l'octubre del 1967. Les mides dels dissenys dels gerros foren més ajustades, i les peces de ceràmica començaren una nova etapa en la que la decoració prengué un interès més gran. A l'agost del 1969 em vaig traslladar a Montjuïc, i la ceràmica va continuar.

Molts encàrrecs es van convertir en plafons de ceràmica, com també en escultures a més a més de peces i gerros, seguint una aventura més creativa que comercial. Tota aquesta etapa fou molt rica en experiències, i en aquest llibre se'n pot veure el resultat, mentre se'n van explicant els seus aspectes.

Fita (2005)